

lení území Velkého Brna do vzniku institucionálního města se zvláštním zřetelem na dějiny od slovanského období, události roku 1091 a otázky týkající se lokalizace Brněnského hradu, jehož přesná poloha dosud není známa, ač nejnovější výzkumy i analýza písemných pramenů ukazují na prostor Starého Brna. O těchto výsledcích posledních archeologických výzkumů zpravily přítomné D. Cejnková a I. Loskotová, jakož i R. Procházka, který se však zaměřil zejména na vylíčení počátků dnešního historického jádra města.

Blok historických referátů obsahoval příspěvky L. Sulitkové Brno v listinách do počátku institucionálního města, J. Sejbala Počátky Brna v nálezech mincí, M. Bláhové Brno v historiografických pramenech doby přemyslovské a J. Skutila Nejstarší zápisy jména Brno a sídliště v jeho okolí.

Z dalších účastníků jednání lze jmenovat L. Jana, který pohovořil o problematice Starého Brna v souvislosti s místním jménem Crux—Kříž, vážícím se snad k tržišti v podhradí Brněnského hradu, M. Plačka (počátky hradu Veverí u Brna), B. Samka (brněnské věžové domy), M. Zemka (patrocinia) a M. Švábenského (církvní instituce středověku na Brněnsku).

Konference měla bezesporu velký význam zejména pro utřídění poznatků o nejstarších dějinách Brna a vytyčila další směry, jimiž by se mělo současné historické bádání ubírat. Přednesené referáty budou publikovány v dalším svazku sborníku Brno v minulosti a dnes.

ZDEŇKA MECHÚROVA

Symposium Podunajské mestá — Städte im Donauraum

Symposium, ktoré usporiadala Slovenská historická spoločnosť — sekcia pre dejiny miest, Historický ústav SAV a Archív hlavného mesta Bratislavy, sa konalo v dňoch 30. 9.—4. 10. 1991 v Smoleniciach. Uskutočnilo sa pri príležitosti 700. výročia potvrdenia mestských privilégií Bratislavy Ondrejom III., a tak mnoho referátov bolo zameraných na problematiku mesta Bratislavy. Sympóziu bolo s medzinárodnou účasťou, zastúpení boli bádatelia z Rakúska, Maďarska a Nemecka. Z rakúskych účastníkov predniesol W. Rausch referát o rakúskych podunajských mestách a ich vývoji, F. Oppl: Bratislava a Viedeň v stredoveku, rozdiely, zhody a styky. R. Perger hovoril o vzťahoch medzi bratislavskými a viedenskými rodinami v stredoveku. Z maďarských bádateľov všeobecne teoreticky zameraný bol referát E. Fugediho o mestách v stredovekom Uhorsku. Gy. Györffy sa venoval interpretácii Idrisiho Geografie vo vzťahu ku krajinám a mestám stredodunajskej oblasti. K. Szende zamerala svoj príspevok na vzťahy medzi Šopronom a Bratislavou v stredoveku. Nemecký historik K. Militzer hovoril o kolínskych obchodníkov v Bratislave a v podunajských mestách v 14. a 15. stor.

Z našich účastníkov úvodný referát predniesol R. Marsina o Bratislave a jej dejinách. O problematike vzniku juhomoravských miest a ich vzťahoch k podunajskej oblasti hovoril Z. Měřínský. P. Valachovič sa venoval pred-slovanským, predovšetkým rímskym mestským sídliskám na Slovensku. O vývoji Bratislavy od čias Keltov do počiatkov stredoveku hovorila T. Stefanovičová. Historický vývin Bratislavy do r. 1291 predniesol V. Sedlák a M. Stieberová sa zaoberala sídliskovými pomerami v Bratislave do konca 13. stor. Historickú topografiu Bratislavy do konca 15. stor. načrtnol V. Horváth. H.

Hudáková hovořila o najstaršom privilegii Bratislavy. J. Lulkafika venoval pozornosť dopravným a obchodným vzťahom medzi Viedňou, Bratislavou a Budínom do pol. 15. stor. J. Bartl hovoril o úlohe Bratislavy v politických zápasoch na prelome 14.—15. stor. Vinohradníctvo v Bratislave prezentoval F. Kalesný a remeslo a cechy v stredovekej Bratislave A. Spiesz. J. Sopko sa zaoberal kódexami v stredovekej Bratislave a Š. Mertanová miestom Bratislavy v tavernikálnom súdnictve. O Bratislave a vzniku habsburskej monarchie hovoril I. Mrva.

Súčasťou sympózia bolo aj prijatie účastníkov primátorom hlavného mesta Bratislavy, prehliadka Mestského múzea v Starej radnici. Počas poľdňovej exkurzie mohli účastníci vidieť archeologický výskum na Hlavnom nám. Bratislavy a stredoveký hrad Devín a jeho výskumy. Exkurzia po prijatí starostkou Starého mesta Bratislavy sa ukončila prehliadkou Bratislavského hradného kopca. Sympóziu sa uskutočnilo v tvorivom duchu, s možnosťou diskusí a výmeny názorov, prispelo k vzájomnému poznaniu problematiky stredovekých miest v Podunajsku a vytvorilo základ pre ďalšiu výmenu poznatkov.

TATIANA ŠTEFANOVICOVÁ

Konferencia o vývoji stredovekej výstavby miest v Karpatskej kotline

V dňoch 4.—7. novembra 1991 sa konala v Budapešti a Székesfehérvári medzinárodná konferencia „Die Entwicklung des mittelalterlichen Städtebaus im Karpatenbecken“, ktorú usporiadali Archeologický ústav Maďarskej akadémie vied, Historické múzeum Budapešti, Katedra Historickej archeológie Univerzity E. L. v Budapešti a Historické múzeum v Székesfehérvári. Cieľom konferencie bolo prezentovanie a zmapovanie stavu výskumu stredovekých miest a ich teoretického hodnotenia. Okrem maďarských bádateľov boli na konferencii zastúpení účastníci z Rumunska, Slovenska a Moravy, juhoslovenskí kolegovia sa nemohli zúčastniť.

Konferenciu otvoril riaditeľ Archeologického ústavu MAV dr. S. Bökökyi. Prednáška nestora maďarskej stredovekej archeológie L. Gerevicha bola zameraná teoreticky na hodnotenie umelecko-historického materiálu z maďarských miest od 13. storočia: La protorenaissance en Hongrois. A. Ruttkay v prednáške Nitra v 12.—14. storočí zhrnul súčasný stav poznatkov a naznačil vývoj mesta v uvedenom období aj na základe historických prameňov a dobových vyobrazení. Vývoj dvoch stredovekých miest v Sedmohradsku (Dej-Dés a Turda-Torda) predniesol G. Entz, P. Niedermaier z Rumunska dokumentoval na základe topografického materiálu vznik stredovekého mesta v Sedmohradsku (Brašov). Mestu Pécs a jeho výskumu bola venovaná dvojica referátov: M. G. Sándor hovorila o Pécsi v stredoveku, najmä o výskume biskupského hradu, a G. Gero o meste Pécs v dobe tureckej. T. Štefanovičová v prednáške o počiatkoch mesta Bratislavy načrtla vývoj hradu a mesta od 9.—13. stor. H. Fabini z Rumunska predniesol stavebný vývoj Sibiu—Hermannstadt od 1200—1500 na základe topografického materiálu a architektúry. I. Holí v prednáške o meste Kőszeg v stredoveku prezentoval výsledky archeologického výskumu najstaršej časti mesta — hradu. O výsledkoch výskumu stredovekej Trnavy referovala K. Mészárosová, podobne I. Horvath o výsledkoch výskumu v stredovekom Ostrihome. Archeologický výskum mestského hradu v Kremnici predniesol v referáte J. Hoššo. Stredovekému vývoju mesta

Vác boli venované referáty S. Tettamanti o hrade a biskupskom sídle vo Váci a Z. Miklósovej a I. Tormu o meste Vác v stredoveku. Oba referáty vychádzali z výsledkov archeologických výskumov a priniesli nové pohľady na problematiku. O vzniku mesta Alba Iulia hovoril R. Heitel. Výsledky dlhoročného výskumu Székesfehérváru prezentoval v inštruktívnej prednáške Gy. Siklósi, a to od arpádovských čias až po dobu tureckej nadvlády. O historickej topografii Brna referoval R. Procházka a o vývoji stredovekého mesta Šopron J. Gomori. Prof. A. Kubinyi v prednáške o nových výskumoch stredovekej topografie miest východnej časti strednej Európy teoreticky zhodnotil doterajšie bádanie aj výsledky konferencie.

Budapeštianska časť konferencie sa konala v dobovom prostredí — v kráľovskej pivnici budínskeho hradu, čo vytvorilo veľmi príjemnú atmosféru. Súčasťou konferencie bola prehliadka Budínskeho hradu a výskumov, aj pamiatkové upravených nálezov v Székesfehérvári. Časový rozvrh prednášok dával dosť priestoru aj diskusii, ktorá mohla pokračovať aj na spoločných posedeniach v kuloároch, čím sa vytvorili priaznivé podmienky pre ďalšiu spoluprácu.

TATIANA ŠTEFANOVICOVÁ

Mezinárodní symposium k 555. výročí přijetí basilejských kompaktát

Tato významná vědecká akce s mezinárodním dosahem byla uspořádána v rámci širších oslav 555. výročí vyhlášení basilejských kompaktát v Jihlavě ve dnech 26.—28. června 1991 a na její organizaci se podílel Okresní archiv v Jihlavě spolu s jihlavským Muzeem Vysočiny. Bylo zde prosloveno přes dvacet pět referátů. Z nejdůležitějších vyjímáme vystoupení F. Šmahela „Odras husitských artikulů v kompaktátech“, P. Čorneje „Dlouhá cesta ke kompaktátům“ (Česká politická scéna 1433—1436), I. Hlaváčka „Konciliární polemiky proti husitům a jejich dochování“, F. Hoffmanna „Moravská města po husitské revoluci“, J. Sejbala „Mincovní činnost Jihlavy v době husitské“, J. Macka „Osudy basilejských kompaktát v jagelonském věku“, Z. Měřínského „Hrad Rokštejn v období husitských válek“, ze zahraničních účastníků pak například F. Eggera ze Švýcarska „Die Hussiten am Konzil von Basel“, S. Byliny „Problém oddzwieków husytyzmu na zemiach Krolestwa Polskiego“, H. Iwańczaka (Polsko) a dalších badatelů.

Pořadatelé zasedání přislíbili vydání všech proslovených referátů tiskem a zejména mezinárodní dosah akce přispěl i ke zvýraznění významu Jihlavy v období 1. poloviny 15. století.

ZDENĚK MÉRINSKÝ